

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 11:00 uur d.d. 25 maart – 11:00 uur d.d. 26 maart

(BZK) | Met input van VWS, J&V, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie.

10.2e

Samenvatting

- Dieren overheersen vandaag het nieuws.
- Vakbonden verbazen zich over de grote hoeveelheid van coronagevallen in de vleessector. Zij zien het als het logisch resultaat van een kostenefficiënt, maar kwetsbaar productiesysteem gebouwd op flexwerk en arbeidsmigranten en waarschuwen al langer voor het besmettingsgevaar van corona bij slachthuizen. FNV pleit voor betere arbeidsomstandigheden en een kleinere rol voor uitzendbureaus. Vion pleit op haar beurt voor het preventief testen van al het personeel in Nederlandse vleesbedrijven.
- Uit onderzoek van EenVandaag onder 162 gemeenten blijkt dat bijna alle gemeenten de komende maanden financiële problemen voorzien als er geen geld van het Rijk bij komt.
- Volgens het platform Wijzer in geldzaken is bij ruim een op de tien Nederlanders (vooral bij laagbetaalde flexwerkers en zzp'ers) het inkomen gedaald sinds de uitbraak van de coronapandemie.
- Een meerderheid van de leraren ziet de volledige heropening van basisscholen niet zitten
- KidsRights wil onderzoek naar tijdens lockdown verdwenen kinderen.
- RvS vindt dat strenge coronaregels voor bijvoorbeeld samenkomsten schuren met de grondwet.
- Boa's maken zich hard voor verdedigingsmiddelen en er is kritiek op 'rammelende [corona]regels' in de openbare ruimte.

Karakterisering berichtgeving

- Veel aandacht voor de coronabesmettingen op nertsenfokkerijen en in slachthuizen. Vrijwel alle actualiteitenprogramma's besteden maandag aandacht aan een of beide onderwerpen. Met name de waarschuwing van minister Schouten dat meer slachthuizen moeten sluiten als ze zich niet aan de coronarichtlijnen houden krijgt veel aandacht.
- Verder aandacht voor de woon- en werkomstandigheden van arbeidsmigranten die in de slachthuizen werken. Daar wordt van gezegd dat ze bijdragen aan de mate van besmetting.
- Verschillende media koppen gistermiddag dat de nieuwe RIVM-cijfers de laagste zijn sinds het begin van de coronacrisis.
- De politie deelt maandagavond beelden van de mannen die aan het begin van de coronacrisis auto's van zorgpersoneel van het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis (ETZ) in Tilburg hebben leeggeroofd. Media als Omroep Brabant en De Telegraaf wijden er stukken aan.
- De Telegraaf schrijft dat veel verzorgings- en verpleeghuizen hun deuren nog niet hebben geopend voor persoonlijk bezoek.
- AD (vp) en Telegraaf schrijven vandaag over het basisonderwijs. Er is met name aandacht voor de bezwaren van leraren om volledig open te gaan, de zorgen om de 500 vermiste kinderen en het testen van 1000 leraren.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtoffers

- Nog eens drie mensen die werken in een varkensslachthuis in Helmond hebben positief getest. Zij behoorden tot een groep van 43 mensen, onder wie NVWA-dierenartsen en hun assistenten van de Kwaliteitskeuring Dierlijke Sector, die afgelopen weekend zijn getest.
- Sinds zondagavond zijn 18 mensen positief getest in de regio Leer (D). 118 mensen zijn in quarantaine gegaan.

- Landelijk Coördinatiecentrum Patiënten Spreiding meldt dat het aantal coronapatiënten op IC niet is gedaald of gestegen. Het zijn er 223, evenveel als op zondag.
- Rotterdam is opnieuw de 'treurige koploper' in de crisis met de meeste positieve testen, meeste ziekenhuisopnames en meeste sterfgevallen in één week tijd van alle gemeenten, schrijft AD.

Identiteiten

- Nederlandse ziekenhuizen hebben de afgelopen weken twintig kinderen behandeld voor een zeldzame ontstekingsziekte. Ze hadden verschijnselen van de ziekte van Kawasaki. Elf van hen bleken ook antistoffen tegen corona in hun bloed te hebben, wat betekent dat ze die ziekte onlangs hebben gehad. Enkele kinderen hebben op de IC gelegen. Vier patiënten waren jonger dan 5 jaar, de anderen waren 5 tot 18 jaar.
- Nertsenfokker Kuijpers en zijn vrouw blijken door de nertsen besmet te zijn met het coronavirus. Ook hun oudste dochter is ziek, maar zij is hoogstwaarschijnlijk door haar ouders aangestoken.
- 147 werknemers van een vleesverwerkingsbedrijf in Groenlo zijn positief zijn getest. De meeste werknemers van het vleesverwerkingsbedrijf zijn Roemeens. Veel van hen wonen in Duitsland.

Scenario's

- Uit een peiling onder 8000 leden van de Algemene Onderwijsbond blijkt dat een ruime meerderheid van de leraren een volledige heropening van basisscholen niet ziet zitten, omdat de hygiënemaatregelen en 1,5 meterregel nu al nauwelijks zijn te handhaven in halve klassen. Slechts 29% van de leraren staat achter de volledige heropening op 8 juni.
- Deskundigen gaan ervan uit dat besmettingshaarden de komende tijd vaker zullen opduiken.
- Ernst Kuipers is overtuigd dat er een tweede golf gaat komen. "We hebben het virus onderdrukt, maar het virus is niet weg. (...) als het in de zomer beperkt is, kan de druk in het najaar des te hoger zijn."

Schade

- EenVandaag meldt op basis van eigen onderzoek (i.s.m. VNG) onder 162 gemeenten dat meer dan driekwart van de gemeenten als gevolg van de coronacrisis zal moeten bezuinigen of de gemeentelijke belastingen moet verhogen als de rijksoverheid geen extra geld beschikbaar stelt. 87% van de ondervraagde gemeenten verwacht financiële problemen. Bij sommige gemeenten bestaat irritatie omdat ze het gevoel hebben dat ze achteraan de rij staan bij het uitdelen van compensatie voor de coronacrisis.
- CPB meldt in de maandelijkse Wereldhandelsmonitor, dat de wereldhandel in het eerste kwartaal met 2,5% gekrompen is ten opzichte van het laatste kwartaal van vorig jaar. Het CPB zegt voor april en mei een sterkere daling van handel en productie te verwachten.
- De provincie Zeeland maakt 60.000 euro vrij om inwoners uit Zeeuws-Vlaanderen te compenseren die tijdens de coronacrisis moesten omrijden vanwege de gesloten grens met België.

Oorzaken

- De tweede besmetting van dier op mens in een nertsenhouderij vond waarschijnlijk plaats toen niet bekend was dat nertsen daar besmet waren, en personeel nog geen beschermende kleding en mondkapjes droeg.
- De besmettingen in de regio Leer (D) zijn mogelijk te wijten aan het niet naleven van de hygiëneregels tijdens een feest in restaurant Alte Scheune in Jehringsfehn.
- Er is volgens de Europese autoriteit voor voedselveiligheid EFSA geen bewijs dat het virus wordt overgedragen via voedsel (vlees).

Informatiebehoefte

- Verschillende media stellen en beantwoorden vragen over mogelijk besmet vlees; NOS: 'Vlees uit 'besmette' slachterijen: is dat veilig?' RTL Nieuws: 'Kan ik corona krijgen door het eten van een besmet stuk vlees?'

- De Telegraaf: 'Verandert de nertsenhouderij in een nieuwe kweekvijver voor corona? Na de nieuwe besmetting van mensen op pelsdierbedrijven houdt die vraag virologen en politici bezig. Ook katten gaan niet vrijuit. Hoe veilig zijn we nog in de buurt van dieren?'
- De Volkskrant: 'Hebben de slachthuizen te lang hun gang kunnen gaan?'
- Op social media wordt vaak de vraag gesteld: 'waarom hebben wij nertsenfokkerijen in Nederland?' Grote verbazing over de schaalgrootte i.c.m. het gegeven dat het in 2024 is verboden.
- Uit een peiling van het platform Wijzer in geldzaken blijkt dat ruim een op de tien Nederlanders zijn inkomen heeft zien dalen sinds de uitbraak van de coronapandemie. De klappen vallen vooral bij laagbetaalde flexwerkers en zzp'ers. Ongeveer twee derde van hen heeft de afgelopen maanden minder verdiend.
- De gevolgen van de coronacrisis voor de bouw worden later pas zichtbaar, schrijft FD. Dat komt omdat de bouw tijdens de coronacrisis gewoon doorwerkt. Tegelijkertijd kelderde het ondernemersvertrouwen in de sector en nam het aantal nieuwe orders aanzienlijk af.
- De coronacrisis kan flinke gevolgen hebben voor de werkgelegenheid in Amsterdam en omstreken. Volgens onderzoeksinstituut SEO kan het aantal banen dat wordt geraakt in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) oplopen tot meer dan een half miljoen. Dit komt doordat de horeca, detailhandel, luchtvaart en de uitzendbranche in de hoofdstad sterk vertegenwoordigd zijn, sectoren die erg lijden onder de crisis.
- Accountants krijgen een beperktere rol bij de controle op misbruik van de NOW dan de beroepsgroep aanvankelijk dacht. Accountants reageren opgelucht. Vanwege de fraudegevoeligheid vreesden zij reputatieschade en schadeclaims. De bulk van de nacontrole komt nu bij administratiekantoren, financieel dienstverleners en adviseurs van brancheorganisaties te liggen. Accountants hebben daar hun bedenkingen bij: 'je kunt je in alle eerlijkheid afvragen of zij daarvoor wel de deskundigheid in huis hebben.'
- Uitzendbureaus moeten straks eerst een fors bedrag op een geblokkeerde rekening storten, waarvan achterstallige salarissen en premies kunnen worden betaald. Op die manier kan malafide uitzendbedrijfjes de pas worden afgesneden. Minister Koolmees staat 'positief' tegenover een verplichte waarborgsom.
- Nederland moet zich als aandeelhouder van Air France-KLM verweren tegen de lange termijn bonus van topman Smith. TK roept minister Hoekstra op tegen het bonusplan te stemmen.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Arbeidsmarkt en economie en bedrijfsleven

- De vakbonden zijn niet verrast over de grote hoeveelheid van coronagevallen in de vleessector. Zij zien de besmettingen als het logisch resultaat van een kostenefficiënt, maar kwetsbaar productiesysteem gebouwd op flexwerk en arbeidsmigranten. Al weken waarschuwen de bonden voor het besmettingsgevaar van corona bij slachthuizen onder meer vanwege de onmogelijkheid om er continu afstand te houden en vanwege de krappe huisvesting van de veelal buitenlandse arbeiders.
- Om sneller misstanden op te sporen, werkt de inspectie nu nauwer samen met de medewerkers van de NVWA, die alle slachthuizen inspecteren op voedselveiligheid.
- Vleesbedrijf Vion wil dat alle medewerkers in de vleessector regelmatig worden getest op het coronavirus. Volgens het bedrijf is dat nodig om de vleesvoorziening in Nederland 'voort te blijven zetten'. Vion neemt daarnaast aanvullende maatregelen zoals onderzoek naar de woonsituatie, grotere bussen en ruimere werktijden.
- Juristen in het callcenter van CNV worden overspoeld met telefoontjes over rechtsbijstand. Werkgevers wijzigen massaal arbeidsvoorwaarden, zonder overleg. Volgens Fortuin (vz CNV) komen de bond en de werkgevers daar in goed gesprek wel uit.
- Jongeren schrijven in de coronatijd juist vaker een nieuw bedrijfje in. Vooral webshops zijn in opmars.
- Meer dan driekwart van de gemeenten gaat als gevolg van de coronacrisis bezuinigen of de belastingen verhogen als de rijksoverheid geen extra geld beschikbaar stelt.

Boa's

- In verschillende steden protesteren boa's vandaag om 12:00 uur tegen het geweld waar ze mee te maken krijgen. Volgens een voorzitter van de BOA Bond wordt het een korte betoging van maximaal 30 boa's, waarbij een verklaring wordt afgelegd over wat er in IJmuiden is gebeurd.

Onderwijs

- Uit gegevens van de GGD GHOR blijkt dat in nog geen drie weken tijd al meer dan 1000 basisschoollerares zich hebben laten testen op corona. De instantie mag niet zeggen hoeveel leraren positief testten.

Functioneren Openbaar Bestuur

- Veiligheidsberaad komt niet met een landelijke richtlijn voor omgaan met drukte. Gemeenten moeten de drukte tijdens Pinksteren zelf beheersen. Verder zei Bruls dat de verantwoordelijkheid om zich aan de coronaregels te houden bij mensen zelf ligt.
- Uit het onderzoek 'Lokaal bestuur in tijden van corona' van I&O Research (in opdracht van BZK) blijkt dat bijna een op de drie Nederlanders niet tevreden is over de manier waarop de gemeente informeert over coronamaatregelen. Veel Nederlanders kijken wat betreft maatregelen naar het Rijk en niet naar de gemeente. De tevredenheid over de (rijks)overheidscommunicatie is wel groot. Negen op de tien Nederlanders is content met de 'corona-informatie' vanuit het Rijk.
- RvS stelt in een advies op verzoek van de TK dat de maatregelen om verspreiding van het coronavirus af te remmen de grondwettelijke vrijheden van burgers beperken en een juridische basis missen.

Internationaal

- 300 passagiers zijn onderweg vanuit Peru naar Amsterdam op een vlucht die is georganiseerd door de Nederlandse ambassade. Onder hen 55 Nederlanders, de rest bestaat uit inwoners van andere landen die doorreizen naar eindbestemmingen als India en Oekraïne.
- De Duitse regering neemt morgen een besluit over het mogelijk opheffen van het negatieve reisadvies voor 31 Europese landen. Als de ontwikkelingen dat toelaten zijn inwoners van alle 26 EU-landen en Groot-Brittannië, IJsland, Noorwegen, Zwitserland en Liechtenstein vanaf 15 juni weer welkom in Duitsland.
- Uit inventarisatie van Pricewise op verzoek van BNR blijkt dat het niet meer mogelijk is om reizen te verzekeren tegen pandemieën. In hun voorwaarden verwijzen verzekeraars vaak naar officiële instanties als het reisadvies van Buitenlandse Zaken, zegt Pricewise-directeur De Kok.

Betekenisgeving

Besmettingen in slachthuizen

- Volgens FNV is het toezicht op de handhaving van coronamaatregelen versnipperd. De vakbond pleit voor een structurele aanpak.
- De Centrale Organisatie voor de Vleessector (COV) roept alle grote en middelgrote slachterijen op om hun personeel te testen. De Vereniging van de Nederlandse Pluimveeverwerkende Industrie (Nepluvi) zegt er alles aan te willen doen om onze medewerkers te beschermen.
- In de meeste commentaren steunen kranten de aanpak van minister Schouten. In de Volkskrant zet wel een kritische noot. "De uitbraak en de dreigende taal van de minister wekt nu de indruk dat ze toch iets over het hoofd hebben gezien."
- Veerman, hoofdredacteur van Foodlog, zegt in Met het Oog op Morgen dat het na coronabesmettingen in vleesverwerkende bedrijven, wachten is op besmettingen in andere sectoren. "Veiligheidsregio's en GGD's moeten dit nu onderzoeken en zich niet alleen richten op de slachthuizen", vindt Veerman.
- Lotgerink, topman Vion, zegt "erg verrast" te zijn door het hoge aantal coronabesmettingen in het slachthuis. "We hebben alle maatregelen genomen die je moest nemen. Het bedrijf wil, net als Schouten, op grote schaal preventief testen.
- De burgemeester van Emmerik Peter Hinze vreest dat zijn stad een 'coronahotspot' wordt. "Ik maak me grote zorgen omdat er werknemers (...) naar huis zijn gestuurd met de boodschap veertien dagen in quarantaine te moeten. (...) Het contact tussen Nederlandse en Duitse autoriteiten laat te wensen over. Zo

heb ik tot nu toe geen data van besmette werknemers, terwijl ik daarom heb gevraagd. Dadelijk is Emmerik een coronahotspot, zonder dat ik er iets aan kan doen."

- Maurice de Hond stelt opnieuw dat de besmettingen in slachterijen komt door aerosols die goed gedijen onder de koude omstandigheden daar. De Hond herhaalt op zijn blog vandaag zijn kritiek op de aanpak die uitgaat van "de verkeerde oorzaak", namelijk: geen 1m5 afstand kunnen houden in en om de slachterijen.

Nerts-op-mens-besmettingen

- Ook de melding van een tweede besmetting van een medewerker van een nertsbedrijf door een nerts krijgt veel aandacht. Veel discussie over de vraag of de nertsen op besmette bedrijven geruimd moeten worden.
- Bont voor Dieren pleit voor een vervroegde sluiting van de laatste 128 bontfokkerijen in Nederland. De organisatie waarschuwt dat het aantal nertsen deze weken vervijfvoudigd, door het aantal moederdieren dat gaat bevallen.
- De grote vraag is nu of de pasgeboren dieren antistoffen hebben meegekregen van de moederdieren, zegt epidemioloog Stegeman. Zo niet, dan kan er een 'virusreservoir' onder de dieren blijven voortbestaan, al dan niet zichtbaar. Zo'n scenario is 'zeer onwenselijk'.
- Dierenartsen vinden dat fokkerijen waar dieren besmet zijn geruimd moeten worden. Voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij Dierengeneeskunde Vonk wil dat de overheid snel ingrijpt.
- In Nieuwsuur uiten ook nertsenhouders hun zorgen.
- In enkele media wordt de vraag gesteld of ook de kat mensen zou kunnen besmetten. Viroloog Van der Poel van de Wageningse Universiteit wil dat snel laten onderzoeken. Volgens viroloog Osterhaus bestaat er 'amper risico' op besmetting door katten, honden of fretten.

Arbeidsmarkt

- Pleidooi PvdA voor het nieuwe economische noodpakket: Stel het schrappen van de ontslagboete uit, verhoog de loonsteun voor zwaar getroffen sectoren en maak eerder geld vrij om mensen vroeger met pensioen te laten gaan.
- Wethouders van GroenLinks en PvdA uit Utrecht, Den Haag, Amsterdam en Rotterdam pleiten ervoor dat de overheid inkomen garandeert van mensen die hun baan verliezen en hen daarnaast op weg helpt naar ander werk, waar nodig met omscholing. 'Gemeenten en UWV kunnen dat samen met sectoren oppakken.'
- Op sociale media is nog steeds onvrede vanwege het gebrek aan steun voor sekswerkers. Er zijn signalen dat de GGD, de zedenpolitie, handhaving, de gemeente regelmatig controleren.

Versoepeling

- 'Brabantse ziekenhuizen houden hun hart vast voor versoepelingen' kopt AD. Een tweede golf coronapatiënten, kunnen de ziekenhuizen in Noord-Brabant nog niet aan, zegt Suttorp van het Amphia in Breda. "Dit heeft ongelooflijk veel impact gehad op onze mensen. Zij zijn echt kapot." Volgens Suttorp dalen de Brabantse cijfers niet echt meer. Volgens Suttorp moet je de vinger aan de pols houden. "
- De Haan (dir. ANBO) vindt de verruiming van het bezoek in verpleeghuizen 'heel spannend'. Ze had liever gezien dat mondkapjes verplicht zouden zijn voor bezoek, nu is dat facultatief.

Onderwijs

- Dullaert (vz Kidsrights) vindt dat de politie en de kindbescherming moeten uitzoeken wat er is gebeurd met vijfhonderd schoolkinderen die vermist zijn gedurende de coronacrisis.

Kwaliteit mondkapjes in verpleeghuizen

- Tweede Kamerleden reageren kritisch na het verhaal door AD waaruit blijkt dat de helft van de 25 medische mondkapjes die afgelopen tijd door verschillende verpleeghuizen zijn aangeschaft, van onvoldoende kwaliteit zouden zijn. Een Kamermeerderheid van VVD, CDA, GroenLinks en SP wil dat verpleeghuizen door hen aangeschafte maskers kunnen laten testen bij het Landelijk Consortium

Hulpmiddelen, zo schrijft AD. Zo kunnen de tehuizen volgens VVD-Kamerlid Hayke Veldman zien "dat ze de juiste mondkapjes hebben en niet met malafide verkopers zakendoen". Het CDA wil verder dat het kabinet kijkt hoe de productie van in Nederland gemaakte mondkapjes verder omhoog kan.

Cultuur

- Vanaf zaterdag vindt de digitale ketendemonstratie 'Cultuur in actie' plaats. De culturele sector (zowel gesubsidieerd als ongesubsidieerd) wil bredere financiële ondersteuning tijdens de coronacrisis en meer erkenning voor het belang van cultuur voor de samenleving.

Milieu

- Greenpeace en MVO Nederland reageren verontwaardigd op de toezegging van het kabinet aan de industrie dat ze, in verband met de coronacrisis voorlopig amper CO2-belasting hoeven te betalen. "Het kabinet misbruikt de coronacrisis om de CO2-heffing op de lange baan te schuiven. Het gevolg is dat de grote vervuilers blijven vervuilen en uiteindelijk niet hoeven te betalen", aldus Thijssen van Greenpeace. De energie-intensieve industrie (VEMW) noemt het voornemen van het kabinet juist verstandig.
- Uit onderzoek van Ipsos naar de houding van burgers t.o.v. klimaatmaatregelen in opdracht van ABN-AMRO blijkt dat 71% vindt dat de samenleving als geheel moet proberen de positieve effecten voor het klimaat die zijn voortgekomen uit de lockdown vast te houden. Bijna de helft is bereid zijn reisgedrag aan te passen om het klimaat te sparen. 41% ziet het liefst dat klimaatverandering door de overheid gelijktijdig met de bestrijding van het coronavirus wordt aangepakt.

Water

- Rioolwaterscreening wordt onderdeel van het coronadashboard. Uit actuele metingen in het rioolwater blijkt de concentratie van het virus in het rioolwater sneller te dalen dan de meldingen bij de GGD doen vermoeden

Weg

- CDA stelt Kamervragen om de Corona-coulance-maatregel voor verlopen rijbewijzen te verlengen tot na 1 juni omdat er nog geen werkbaar alternatief is.
- Bouwend Nederland: 'Tijd voor een gepast investeringspakket in gemeentelijke financiën om lokale infrastructuur op peil te houden en Nederland bereikbaar.'
- Fietsersbond-directeur Kluit: '4 op de 10 gemeenten overweegt zonder extra geld te bezuinigen op onderhoud fietspaden en wegen. Terwijl juist extra investeringen nodig zijn om mensen mobiel en uit het ziekenhuis te houden'
- Diverse gemeenten worstelen met het geven van ruimte aan het toenemende aantal fietsers.

Bankensector

- De Europese Bankautoriteit EBA stelt op basis van een eerste inschatting van de impact van covid-19 op de sector aan dat het coronavirus de Europese banken voor 'ongekende uitdagingen' stelt. 'Naarmate de crisis zich ontwikkelt, zullen banken waarschijnlijk te maken krijgen met een groeiend aantal niet-renderende leningen', schrijft de EBA in een gisteren verschenen rapport.

Wie is getroffen? (1^e ring)

Wie is betrokken? (2^e ring)

Wie voelt zich betrokken? (3^e ring)

- Patiënten en medewerkers van Nederlandse ziekenhuizen
- Bedrijven getroffen door gevolgen virus of door maatregelen.
- Besmette NVWA-dierenartsen en assistenten
- Besmette arbeidsmigranten
- Werknemers en klanten van getroffen bedrijven
- Zorginstellingen en personeel
- Boa's
- Algemeen publiek
- Politici